

”Kaikkeen on ratkaisu – kunhan se yhdessä löydetään”

TEKSTI ja KUVA: Teija Mikkilä

Tapaan Muistiliiton kunniapuheenjohtajan Pekka Laineen ja hänen Liisa-vaimonsa heidän kauniissa kodissaan Pälkäneellä. Päivä on helteinen ja niemen kärjessä sijaitsevaa taloa ympäröivä Mallasvesi tyyni. Kesän sato kypsyä kovaa vauhtia kasvimaassa.

Talon isäntä esittelee paikkoja ja vaikuttaa sangen tyytyväiseltä nykyiseen elämäänsä. Loppusyksystä juhli-taan Pekan 85-vuotispäiviä. Pekka Laine on tehnyt pitkän ja merkittävän uran teollisuudessa. Tänään emme kuitenkaan puhu tehdashistoriasta vaan Pekan toisesta elämäntehtävästä suomalaisen muistityön kehittäjänä.

Pekan mielestä ihmisten auttaminen on eri maailmaa kuin toiminta liike-elämässä. Avunannosta näytti mallia Pekan lapsuudenkodissa lääkäri-isä Veikko Laine. Hän oli oleellinen vaikuttaja suomalaisen reumahoidon suunnittelijana ja oli sielullaan mukana Heinolan reumaparan-tolan perustamisessa vuonna 1945. Veikko Laine vaikutti myöhemmin Reumaliiton liittohallituksen puheenjohtajana ja kunniapuheenjohtajana.

Tasan 40 vuoden päästä Suomi heräsi uuteen ongelmaan, vanhenevan väestön muistivaikeuksien yleistymiseen, ja Helsingin Alzheimer-yhdistyksestä tuli totta vuonna 1986. Noihin aikoihin puhuttiin vielä jopa ”vanhuuden-höperydestä” tai vähän nätimmin -houreudesta.

Pekka Laineen täti, joka työskenteli neurologina, alkoi 1980-luvun loppupuolella saada muistisairauden oireita mutta kieltäytyi tunnistamasta tai tunnustamasta muistihäiriöitä. Samoihin aikoihin Pekan ensimmäisen vaimon Helkan molemmat vanhemmat alkoivat oirehtia muistihäiriöistä.

Nämä lähipiirin tapaukset johtivat siihen, että Pekka kiinnostui asiasta syvemmin. Hän tutustui vaimonsa kautta neurologian professori Timo Erkinjunttiin. Miehet ryhtyivät vuonna 1996 keräämään varoja silloiselle

Alzheimer-keskusliitolle, nykyiselle kattojärjestöllemme Muistiliitolle. Pekasta tuli Alzheimer-säätiön puheenjohtaja. Hän toimi Muistiliiton hallituksen puheenjohtajana vv. 1998–2007. Liittovaltuuston johdossa hän toimi vv. 2009–2011. Liittomme kunniapuheenjohtajaksi juttukumppanini Pekka Laine kutsuttiin vuonna 2010.

Hoivasta kohti edunvalvontaa

1990-luvun alun muistityö keskittyi pitkälti hoivaan. Pekka tuli mukaan toimintaan vaiheessa, jossa tarvittiin jo järjestäytymistä, edunvalvontaa ja kannanottoja muun muassa oikeudellisiin kysymyksiin. Yksi esimerkki oli se, että myyntiin tulleilla muistisairauslääkkeillä ei alussa ollut peruskorvausoikeutta. Vielä ei ymmärretty, millaisesta kansantaudista olisi kohta kyse.

Myös kansainvälinen työ lähti liikkeelle myös 1990-luvulla. Alzheimer’s Disease International (ADI) on globaali muistijärjestö, joka järjesti kongressin Suomessa vuonna 1997. Kongressi alkoi komeasti Ruotsin kuningatar Silvian ja rouva Eeva Ahtisaaren osallistumisella avajaistilaisuuteen. Kokous sai maailmalla runsaasti julkista huomiota. Tämä lisäsi Alzheimer-tietoisuutta sekä meillä että muualla. Viimein alettiin ymmärtää, että kyseessä on aivojen sairaus, ei luonnolliseen vanhenemiseen ilman muuta kuuluva asia.

Pekka Laine on toiminut koko persoonallaan muistityön kansainvälisillä areenoilla edistäen yhteistyötä sekä valtakuntien että eri asiantuntijatahojen kesken. Osallistumisen tavoitteena on ollut tuoda Suomeen oppeja ja käytäntöjä maailmalta sekä viedä suomalaista osaamista ulkomaille.

Sosiaali- ja terveysministeriöstä osoitettiin suuntaa sille, että ensisijaista olisi pohjoismaisen yhteistyön tehostaminen. Pekka Laineen aloitteesta päätettiin valmistella yhteinen Pohjoismaiden neuvostolle esiteltävä kannanotto. Vuoden 1999 ”Kalmar deklaration” eli Kalmarin julistus oli ensimmäinen potilas- ja omaisjärjestöjen ehdotus Pohjoismaiden hallituksille. Pohjoismaisen yhteistyö ei hyvän alun jälkeen ole kuitenkaan saanut riittävästi tuulta alleen.

Suomi sai kansallisen muistiohjelmansa vuonna 2012. Kansainvälisesti vahva taustavaikuttaja oli Ranskan presidentti Nicolas Sarkozy. Hänen avauksensa Alzheimerin taudin tutkimukseen ja hoitoon oli maailmalla oleellinen. Meillä Pekka Laine oli itseoikeutetusti mukana esittämässä ministeri Paula Risikolle suomalaisen muistiohjelman laatimista.

Eteenpäin elävän mieli

Pekka Laine ajaa edelleen kunnollisen nykytila-analyysin tekoa tulevan muistitutkimus- ja hoitosuunnittelun pohjaksi. Tähtäin tulisi asettaa vuoteen 2040. – Nyt olemme paljon viisaampia kuin 1990-luvulla, tuumii Pekka hyvillään. Hän näkee tärkeänä kysymyksenä mm. potilaan ja omaisen vieläkin epäselvän aseman. Monitieteellinen työryhmä olisi paras taho luomaan tilannekuvaa ja yleiskäsitystä muistisairauksista.

Pekka itse jaksaa aina vaan laatia mielipidekirjoituksia meille kaikille ja lähestyä rohkeasti ylimpiä poliittisia päättäjiä. Kunniapuheenjohtajamme sanoo, että kaikkeen on ratkaisu – myös muistisairaiden asiaan – kunhan se yhdessä löydetään.

Muistiliiton kunniapuheenjohtaja Pekka Laine

Pekka Laine toivoo mahdolliset syntymäpäivämuistamiset ohjattavan nimikkorahastoonsa, tilinumero FI57 1555 3000 1117 41, viitteeksi Pekka Laine 85 v.